

prostor "protestne narodne partije" koji su u Francuskoj dugo držali komunisti a srpski radikali u Jugoslaviji deo privlačnog, ranije zabranjenog, šovinističkog programa. Radikalne beskompromisne proklamacije odgovaraju zovu za čvrstom rukom koji kod ugroženih podgreva stalno prisutne eshatološke nade u konačno spasenje. Ekstremni zahtevi traže kao oličenje vođu koji se ne da umeriti u obećanjima i političkom stilu (nasilju). Konvencionalni vođa ne može održavati u mobilnom stanju članstvo ni simpatizere, pa je šokantna brutalnost sračunata taktika fašističkih i desno ekstremnih vođa.

Srodnost savremenog fašizma i desnog ekstremizma još je upadljivija ako se pokažu tačke u bližoj i daljoj nacionalnoj prošlosti na koje se pokreti pozivaju i koje svojataju. Le Pen počinje sa Bulanžiom (Boulange) i Fašističkom ligom, oslanja se na višijevsku prošlost i posleratni pužadizam. Srpska radikalna stranka (SRS) izrasla je iz srpskog četničkog pokreta i oslanja se na apisovske ambicije (sve srpske zemlje), deo hrvatskih trupa od 1991. do 1995. borio se pod ustaškim simbolima, MSI u Italiji se poziva na Musolinija, a nemački Republikanci oprezno nagoveštavaju vezu sa nacistima. Premda je reč o oportunističkim pokretima bez doslednije i osmišljenije ideologije, koji počivaju na brutalnom pragmatizmu korišćenja nezadovoljstva, ipak se mogu nazreti neke srodne dublje idejnoistorijske podudarnosti. Le Pen se poziva na katoličko – rojalističku desnicu iz 1792, žestoko negira prosvetiteljstvo, pozitivno ocenjuje Francusku akciju Š. Morasa i ideologiju trećeg puta (Loch 1994, S. 240-241). Srpske "Naše ideje" u mističnom pravoslavnom tonu "revoluconarnog nacionalizma" ističu arhetip heroja, monaha i domaćina, a iz tradicije takođe svojataju ideologije Trećeg puta (ni komunizam ni kapitalizam). Visoko vrednuju značaj ranog italijanskog fašizma, španskog falangizma, Kodreanusove Gvozdene garde, ruske evroazijske škole, Hitlerovog nacionalsocijalizma, K. Šmita, A. de Benoa itd (Naše ideje 1994, br. 2). Drugo daleko pragmatičnije krilo srpske ekstremne desnice je lišeno čvršćeg istorijsko-ideološkog utemeljenja i mističnog pravoslavlja. To je SRS koja se doduše takođe deklarise kao religiozna pravoslavna stranka, demonizira mondijalizam, internacionalizam i komunizam i zagovara etnički čistu državu. Ali na ideološkom planu SRS izgleda da za sada nema dubljih pretenzija niti čvršćih veza sa konzervativnom svetosavskom desnicom, jer je partija pragmatičnog šovinizma koja u nastupu vođe i pristalica demonstrira ogoljenu čvrstorukašku političku kulturu nasilja. Odnos ultradesne inteligencije i brutalnih ekstremnih fašističkih partija nije bez nesporazuma, nerazumevanja i uzajamnog prezira. Kao što Le Pen nije u tešnjoj vezi sa A. Benoa, tako ni SRS nije u otvorenom savezu sa ultradesnom srpskom inteligencijom. Kao da u nastupima dva krila ekstremne desnice ima prećutne podele rada: neki intelektualci ne žele da se vezuju za subkulturu nasilja, ali ekstremistima pružaju širu podršku idejno osmišljavajući šovinizam i odmazdu. U ratom zahvaćenoj Hrvatskoj ova veza je bila ponajmanje skrivena. Hrvatski pravaši i vladajuća stranka HDZ deklarise se kao borbene katoličke stranke, negiraju prosvetiteljsko internacionalističke ideje i slave romantično narodnjaštvo. U ratu mistika krvi je još više iracionalizovana. U Italiji MSI otvoreno se poziva na parolu jedan narod, jedna nacija, jedna država i brani zamisao zatvorenog društva nasuprot otvorenim evropskim demokratijama. Bori se protiv internacionalizma i pokazuje simpatije za islamski fundamentalizam i Palestince koji se bore protiv cionizma i međunarodnog finansijskog kapitala (Uessler 1994, S. 257). Le Pen je čak novembra 1990. posetio Sadama Huseina u Bagdadu. Na parlamentarnim izborima 1992. MSI na čelu sa Musolinijevom unukom Aleksandrom osvaja 5,4% glasova, a Le Pen marta 1993 12,4% (3,2 miliona glasova), a na predsedničkim izborima 1995. 15% glasova (oko 4,5 miliona birača). SRS u Srbiji 1997. je druga partija po snazi, a njen predsednički kandidat